

Decorația lui Vartolomei.

— Buna ziua, cucoane Iancule, dar de ce vrei să i-o dai în cap? am întrebat pe domnul Vartolomei, așazindu-mă pe un scaun lângă dînsul.

— Ia uită-te ce guler mare mi-a pus, îmi răspunse el, arătîndu-mi halba ce-i sta dînnainte.—Altă dată să știi că ți-o fac, zise el chelnerului, care se depărta, făcîndu-mi din ochi.

— Dar ce ai azi de ești așa de minios, Domnule Vartolomei?

— Mare păcătoșenie în provincia asta, îmi spuse el cu amărăciune, ștergîndu-și mustețile de gulerul de mai adineoarea, care un moment se mutase aici.—N'ai cap, Domnule, să faci ceva, că îndată ajunge la urechile mulțimii; și dacă ar ajunge cum e lucrul, calea-valea... dar așa...

Și Vartolomei furios, bău berea pîn'la fund, aruncîndu-și ochii spre ușă.

Un domn intră în berărie și anunță cu o grabă oarecum veselă, celor cîțiva mușterii obișnuiți, că un bogătaș cunoscut din localitate a înnebunit.

— Ei, îți place? îmi spuse Vartolomei, auzînd vestea. — Mai eri l'am întîlnit pe drum și omul era sănătos ca mine și ca dumneata... dar aceștia te duc și la balamuc. A fi și asta ca și nebunia mea, căci știi că și eu am fost nebun. Da, da!...

— Nu știu de loc, i-am răspuns, și mă uitai cu băgare de samă la dînsul să văd dacă nu i-a mai rămas ceva și acuma.

— Ai dreptate să nu știi, căci pe atunci d-ta nici nu erai pe aici.

Și Vartolomei începu să-mi povestească.

«Acum vr'o cinci ani am avut pe-aici o mare serbare, la care trebuia să ia parte și ministrul nostru. D-ta mă cunoști, nu sint un ambițios, dar o decorație doream de mult să am, însă nu așa... ci binemeritată. M'am dus deci la director și am stăruit să mă lese pe mine să țin discursul ocazional, măcar că el hotărîse pe un altul.

Din firea mea însă sint om foarte ciudat. În general toate trebile mele le fac în ultimul moment, ceea ce, trebuie să recunosc, este un mare defect. Așa s'a întîmplat și acuma, cu toate că directorul meu mi-a dat în grijă să mă pregătesc mai din vreme. Firea mea nu s'a schimbat nici în această împrejurare, deși tot timpul am fost foarte neliniștit. În ajunul solemnității

însă, am spus celor de-acasă să se culce mai de vreme, pentru ca să nu fiu stîngerit, și m'am retras în odaia mea, unde mă așteptau hîrtia și condeii.

«In sfîrșit fată-mă și decorat» mă gîndii eu, frecîndu-mi minile, și mă așezai pe lucru, chibzuind cum s'o încep. Îmi veni o idee și mă grăbii s'o aștern pe hîrtie.

«Domnule Ministru, Onorată adunare! De cînd avem fericirea...»

Deodată auzii un biziit prin odaie, care m'a făcut să mă uit prin partea aceea.

Trebue să mai știi că mai am încă o meteahnă. Cînd scriu ceva sau cetesc, nu pot suferi sgomotele uniforme. De aceea în astfel de momente, opresc cu degetul limba dela pendulă, îmi ascund cine știe pe unde ceasul din buzunar, care are o bătaie foarte antipatică, în sfîrșit îmi iau toate măsurile de siguranță, afară numai dacă cauza saporătoare nu-i vr'un greer...

Am lăsat deci pe «Domnul Ministru» și pe «onorata adunare» suspendați un moment în «tericire»... și m'am uitat ce poate fi. Era o muscă de cele mari, negre, care zbura prin odaie. «Dracul să te ia» o menii eu, sculîndu-mă și deschizînd geamul, după care mă întorsei iarăși la discurs. Ne mai auzind nimica, am închis fereastra, gîndindu-mă cum să aduc lucrurile mai bine; dar tocmai cînd era să trec mai departe, biziitul se auzi iarăși și musca făcu prin odaie două ochuri mari, lovindu-se de geam.

Am deschis iar geamul și am așteptat, după care cetii tare: «Domnule Ministru, Onorată adunare! De cînd avem fericirea...»

Un vînt rece de afară mă făcu să simt un fior prin spete. Am închis fereastra gîndindu-mă să las musca dracului. Dar parcă era un făcut: cum închideam geamul, cum se începea din nou muzica.

«Ei comedia dracului, mult are să ție asta»? Și deschizînd din nou fereastra, am început și eu, învîrtind niște pantaloni mai ponosiți, să fac operația aceea, pe care o fac femeele vara. Musca se lovea cînd de pereți, cînd de ușă, dar geamul parcă nici nu-l vedea. După o bucată de vreme a început să-mi fie frig la cap...»

Mă uitai la capul lui, a cărui strălucire elefantină mi-a adus aminte de statuile lui Fidias.

«Am închis deci iar geamul de frică să nu răcesc și să capăt vr'un gutunar tocmai adouazi. Musca făcu o linie dreaptă dela un perete la celălalt, unde se și așeză.

«Măi, mare comedie, gîndii eu, asta-i încă una».

Și binișor, scoțîndu-mi o botină, mă îndrept în virful degetelor spre perețele din față, unde gîza dracului se odihnea pe semne. Aici ridic palma încetișor și aducînd-o cam de după ceafă, am tras una din răsputeri...

Știu că n'avem elefanți în țară la noi, dar să fi primit unul din ei asemenea lovitură, nu zic c'ar fi murit, dar nici îndămină.

nu i-ar fi fost. Musca a sburat tocmai la timp, în schimb o coeamite bucată de tencuială a căzut jos. Mi-am curățit palma de bucățelele de var rămase lipite acolo, am făcut câteva mișcări pentru a-mi așeza mina iarăși la locul ei, m'am încălțat din nou și... m'am uitat la muscă, cugetînd la Dumnezeii mamei sale. Ea se așezase pe bagdadie, unde se pregătea să doarmă,—așa am crezut eu atunci.

M'am pus iarăși pe lucru.

«Domnule Ministru, Onorată adunare! De cînd avem fericirea...»

De data aceasta fu ceva de nesuferit: musca o luă în linie dreaptă, apoi făcu câteva curbe, pe urmă mai multe linii frînte, apoi o mare circonferință și însfîrșit o figură, căreia nu i-am putut găsi analoghie în cunoștințele mele geometrice. Apoi s'a așezat tot pe tavan. Iar m'am gîndit că poate va dormi, cum știam că au ele obiceiul, căci doar asta nu va fi suferind de insomnie, și mă înturnai din nou la discurs. Am șters ce scrisesem și am început mai jos: «Domnule Ministru, Onorată adunare! De cînd avem fericirea...»

Era prea mult! Dacă ași fi crezut în spirite necurate, ași fi fost sigur că «Ucigă-l crucea», sub forma acestei dihanii, vrea să mă facă să iau numele lui Dumnezeu în deșert. Dar fiindcă nu cred, m'am gîndit ce să fac. Mai întăiu îmi veni în minte să mă fac că n'o aud, soluție la care trebui să renunț repede; apoi m'am gîndit să mă mut în altă odaie, dar mi-am adus aminte că n'am unde să scriu, în sfîrșit un moment mi-a venit să-mi mut biuroul aiurea, dar asta era prea greu și mai presus de puterile mele...

«S'a dus dracului decorația», o încheiai eu tare. Cu toate acestea, nu se putea, trebuia să fac ceva și m'am gîndit la alte cazuri analoage. Desigur că ți s'a întîmplat și Dumitale, cînd ești ocupat, ca vr'o muscă ticăloasă să se bage par'că înadins, cînd în nas, cînd prin păr, cînd să te gidile pe la buze. În asemenea caz, eu, dacă nu izbutesc s'o prind vie între buze, atunci, mininc eu nu-i vorbă câteva palme peste obraz, peste cap, sau ceafă, dar, în cele din urmă, am mulțămirea să mă uit la cadavrul ei strivit. Dar acum era prea mult!

«Până cînd nu te voiu vedea zdrobită, n'am să mă las», și niste vorbe grele, grozav de grele, oprite de religie, îmi eșiră din gură, măcar că n'am obiceiul. Și atunci, Domnule, o goană, o adevărată goană se începu prin odaia mea. Cu pantalonii în mîină, începui să alerg ca un desperat, suindu-mă pe scaune, sărînd de pe canapea, împiedecîndu-mă prin așternutul făcut, lovînd cu furie în dreapta și trîsnînd cu desperare în stînga. Inșă pentrucă cu pantalonii nu puteam să ajung bine în bagdadie, am înșfăcat peria cea lungă de șters painjinii, pe care am început s'o învîrtesc c'o adevărată frenezie. Cit oi u fi alergat eu astfel prin casă, n'oi ști să-ți spun, dar sigur că de-ași fi ținut tot un drum, aș fi ajuns dela Bacău la Roman și poate ași fi trecut și dincolo de Pașcani, dacă cineva nu mi-ar fi bătut în geam.

Am deschis geamul gîfînd.

— Da' ce-i asta, cucoane Iancule, mă întrebă un glas de afară.

Mă uitai cu atenție prin întuneric... Era sergentul de noapte, care se uita spăriet.

— Nu-i nimica, i-am spus eu, e tirziu?

— Unu după douăsprezece, răspunse sergentul. De ce nu vă culcați, cucoane Iancule? zău, culcați-vă mai bine...

— Mai am o leacă de treabă, am zis eu, închizînd fereastra.

Sergentul se depărtă și, după puțin timp, am auzit niște fluierături așa de eloquente, încît parcă cetii în ele și numele meu.

M'am întors de la geam încetîșor, apoi m'am lungit pe pat, cu gîndul la vorbele sergentului „să mă culc *mai bine*” adevărat de cît să alerg prin casă ca nebunii.“ Și pe cînd mă gîndeam la neajunsurile instituției sergenților de noapte, mușca se așezase pe plafond cu intenția, desigur bine hotărîntă, de a ațipi. Cum stăteam așa, dintr'un fel de datorie mai mult, apucaî o perna și o svîrlii într'scolo.

Se vede că aveam eu de pătimit ceva în noaptea asta. Perna s'a dus drept în lampa cea atîrnată în mijlocul tavanului, dar cu o așa precizie, că dacă aș fi vrut vreodată să fac acest exercițiu, de sigur că n'aș fi izbutit mai bine. Lampa a sărit jos și cu dînsa și armătura ei, care a eșit din cîrligul respectiv și amîndouă căzînd au făcut un sgomot așa de mare, încît ar fi deșteptat din somn și pe o mumie din vremea lui Cheops.

De-odată auzii: „Tâlharii! Hoții! Sîriți!” Era nevastă-mea care dormea cu copiii într'a treia odaie.

Eu, temîndu-mă ca țipetele femeii mele să nu scoale cumva mahalaua, m'am și repezit spăriet spre odaia ei ca s'o liniștesc; dar gazul aprins se ridica spre tavan, și îngrozit de asta, am fugit îndărăt; însă fiindcă și copiii țipau acuma, am năvălit din nou într'acolo, să nu-i găsească ceva, dar mi-a venit în minte că poate să ardă casa, și ca o săgeată m'am repezit iar înapoi. Și pe cînd sentimente deosebite mă trăgeau în senzuri atît de contrare, mi-a apărut în minte măgarul lui Buridan, și hotărît atunci, am înșfăcat oghealul de pe pat și l'am svîrlit în palalaia care se încinsese, am trîntit deasupra cîteva perne, am tras jos perdeaua aprinsă, care a căzut împreună cu galeria ei rîsturnînd niște oale cu flori, făcute țînduri, am innădușit focul călcîndu-l cu picioarele, am svîrlit deasupra toalele de pe jos, mi-am stîns un început de incendiu al hainelor de pe mine, și într'un suflet m'am răpezit la soția mea, care, împreună cu copiii, alcătuiseră un concert în trei voci, dintre cele mai lugubre. După ce i-am liniștit cum am putut, nevastă-mea a mai țipat ca vr'o jumătate de ceas, după care s'a liniștit și ea.

M'am întors în odaia mea.

Dela ușă mi-am aruncat privirea de jur împrejur, ca un general învins pe cîmpul de luptă.

Mi s'a părut că visez.

Scaune răsturnate, bucăți mari de tencuială pe lângă pereți, toa'ele răscolite, pernele și oghealul în mijlocul casei, perdele rupte, bucăți de oală amestecate cu pământ, lampa stricată, o mișelie pe jos și un miros de gaz aprins care te înădușa, totul alcătuiă o priveliște mai mult decît sinistră.

«S'a dus dracului decorația» oftai eu.

Am deschis geamul pentru a se curăți aerul. Pe la gard am simțit eu că se mișcă ceva, dar n'am dat mare atenție.

M'am culcat lăsînd discursul în voia lui Dumnezeu! S'a mai stau să-l mai fac?... nici vorbă, căci pe lângă toate, închipsește-ți că mi se arse și-o musteață, în graba de a stinge focul.

Adouazi cînd m'am sculat, ași fi fost mai bucuros să căpăt vr'o misiune într'o țara antropofagă, decît să mă duc la serbarea noastră. Cînd am eșit din casă, pe la gardurile vecinilor o mulțime de oameni, bărbați, femei și copii, unii pe din lăuntru, alții pe din afară, cițiva suiți pe case, așteptau *ceva* să apară. La ivirea mea în ogradă, în toată această mulțime s'a făcut o mișcare, care mi-a amintit pe aceea care se produce pe la părăzi, cînd se anunță comandantul. Cum eram însă preocupat, am crezut că poate este vr'o nuntă sau vr'o înmormîntare, deși numai vreme de nunta nu era la ora aceea. Cînd m'am întors acasă, am auzit că peste noapte eu innebunisem, că am avut furii, vrînd să dau foc casei, că am vrut să string de git pe femeea și pe copiii mei, și... cite altele».

— Și cu discursul cum a rămas? l'am întrebat eu, abea țî-nîndu-mi risul.

«Ah, nu-mi mai aduce aminte, îmi spuse Vartolomei. Pe drum tot timpul m'am gîndit de n'ași spune vr'o prostie și să pătesc cumva vr'o poznă, blestemîdu-mă în acelaș timp de negliobia pe care o facusem, virîndu-mi capul sănătos sub evanghelie. M'am abătut întai pe la bărbier, ca să-mi îndrept mustețile, căci în halul în care eram, îmi era cu neputință să mă prezint între oameni. Aici, taie din una, îndreaptă pe cealaltă, râtează pe una, mai scurtează pe alta, m'am trezit la urma urmei cu niște musteți, înaintea cărora însuși bărbierul nu s'a putut ținea de ris.

— Știți ce, cucoane Iancule, mi-a spus bărbierul în fața operei lui, eu zic să le radeți de tot, și în curînd aveți să căpatați o musteață *foarte abundentă*.

Întăiu mi s'a părut aceasta o imposibilitate, mai ales în ziua aceea, dar cînd m'am văzut așa de ciocîrtit, am văzut bine că altă scăpare nu-i, și bărbierul apucîndu-mă de nas, mi-a ras amîndouă ciufurile care-mi mai rămăseseră. Cînd m'am uitat în oglindă, păream aproape să nu mă mai cunosc: cu barba mea păream un fel de Cavour, sau mai bine caricatura lui Cavour, o înfățișare oribilă și în acelaș timp... comică.

Îmi venea să-mi fac o samă.

— Știți ce zic eu, cucoane Iancule, îmi spuse bărbierul, eu ași zice să radeți și barba, că tot îi rară.

— Ai innebunit, bre, tocmai azi să-mi bat joc de mie?

Dar uitindu mă mai mult în oglindă, m'am temut ca nu cumva ministrul și ceilalți să nu se poată ținea de ris din pricina mea, și neștiind și eu ce să mai fac, scurt, mi-am ras și barba.

De data aceasta nu m'am cunoscut chiar de loc. Aveam înaintea mea o mutră de actor caraghios, și dacă barbierul nu și-ar fi făcut treabă pe-afară, poate în ziua aceea ași fi comis un asasinat.

Pe stradă toată lumea mi se părea că se uită la mine, ba la dreptul vorbind chiar se și uita. Cind mă vedeam, prin geamuri, *ca'n palmă*, nu-mi venea să-mi cred ochilor.

La locul... sinistrului, nimeni nu m'au mai cunoscut, așa c'a trebuit să-mi dovedesc identitatea. Directorul s'a uitat la mine chiar ca la un nebun, și mi-a zis: «Bine, măi omule, tocmai azi ai găsit d-ta cu cale să te faci caraghioz?»

În sfârșit ministrul a sosit cu lingăii după dinsul, cum îi treaba lor. Ți-am spus că vroiam să încep arătând că prezența lui în guvern e o mare fericire pentru țară în general și pentru noi în special, dar, tulburat de atitea emoții felurite care mă frământau, am spus că niciodată n'am avut un ministru mai rău decit acuma. Auzind ce mi-a eșit din gură, m'am îngrozit și am vrut s'o dreg. Nu țin minte, dar nu cred să fi spus, după cum s'a afirmat de cătră cei de față, că prezența lui la minister este cea mai mare nenorocire pentru noi sujbașii. Oricum însă, mi-am dat samă, că lucrurile merg pe dos de cum vroiam eu, și, mi-aduc aminte,—aici Vartolomei surise—că i-am cerut scuze chiar atunci, de această greșală «independentă de voința mea». Cind m'am uitat însă la mutra ministrului, am fost sigur c'au să mă dee afară și fiindcă n'aveam dreptul la pensie, m'a cuprins o așa groază, încit ce-am mai spus a fost o adevărată harabură...»

— Dar ministrul și-a dat samă ce fel 'de discurs ai ținut? l-am întrebat eu.

«Din nefericire pentru mine era un ministru care putea să deosebească un discurs bun, de unul ca al meu, îmi spuse cu tristeță Vartolomei.—După ce am terminat l-a întrebat pe Director numai atita: „Mă rog, Dumnealui e cel mai cu cap dintre D-voastră?”», după care directorul, furios, mi-a spus scurt, că-mi va face un raport de destituire «câci nu se vine bat în astfel de ocazii».

— Pe urmă ce-ai făcut?

«Am cerut o audiență ministrului».

— Și decorația? l-am întrebat eu rizind.

Vartolomei făcu un gest cu mina, care însemna lămurit: «S'a dus dracului!» Apoi: «Ia mai bine joci o tablă?»

— Cum nu?

«Băete o tablă și două halbe, fără guler», porunci Domnul Vartolomeiu mai bine dispus.

D. D. Pătrășcanu.